

Eindrapport

VERKENNEND VELDONDERZOEK FLORA- EN FAUNAWET SPORTCOMPLEX DE BOEKHORST TE NOORDWIJKERHOUT

Adviesbureau

Mertens

Eindrapport

VERKENNEND VELDONDERZOEK FLORA- EN FAUNAWET SPORTCOMPLEX DE BOEKHORST TE NOORDWIJKERHOUT

rapportnr. 2016.2299

augustus 2016

In opdracht van:
Rho adviseurs voor leefruimte
Postbus 150
3000 AD ROTTERDAM

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en ecotoxicologie

Bezoekadres: Dr. Willem Dreeslaan 1 te Bennekom
Postadres: Postbus 367, 6700 AJ te Wageningen

T: 0317-428694
M: 06-29458456

E: info@adviesbureau-mertens.nl
I: www.adviesbureau-mertens.nl

© Adviesbureau Mertens BV, Wageningen, 2016.

Deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming vrij worden vermenigvuldigd. De verzamelde data zijn alleen te gebruiken voor het hier geschetste onderzoek en mogen niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 INLEIDING.....	2
1.2 HET PLANGEBIED.....	2
1.3 DE PLANNEN	5
1.4 DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK.....	5
1.5 OPBOUW RAPPORT.....	6
 2. FLORA- EN FAUNAWET	 7
2.1 FLORA- EN FAUNAWET	7
2.2 RODE LIJST	8
 3. METHODE	 9
3.1 AANWEZIGE ECOTOPEN	9
3.2 BESTAANDE GEGEVENS	9
3.3 VERKENNEND VELDONDERZOEK.....	9
 4. RESULTAAT INVENTARISATIE EN BEOORDELING	 10
4.1 FLORA	10
4.2 VLEERMUIZEN	10
4.3 OVERIGE ZOOGDIEREN	11
4.4 BROEDVOGELS.....	12
4.5 AMFIBIEËN	12
4.6 VISSEN	13
4.7 REPTIELEN.....	13
4.8 OVERIGE.....	13
 5. SAMENVATTENDE CONCLUSIE.....	 14
 GERAADPLEEGDE LITERATUUR.....	 16
 BIJLAGEN	 17
1. BEGRIPPEN.....	18

1. INLEIDING

1.1 Inleiding

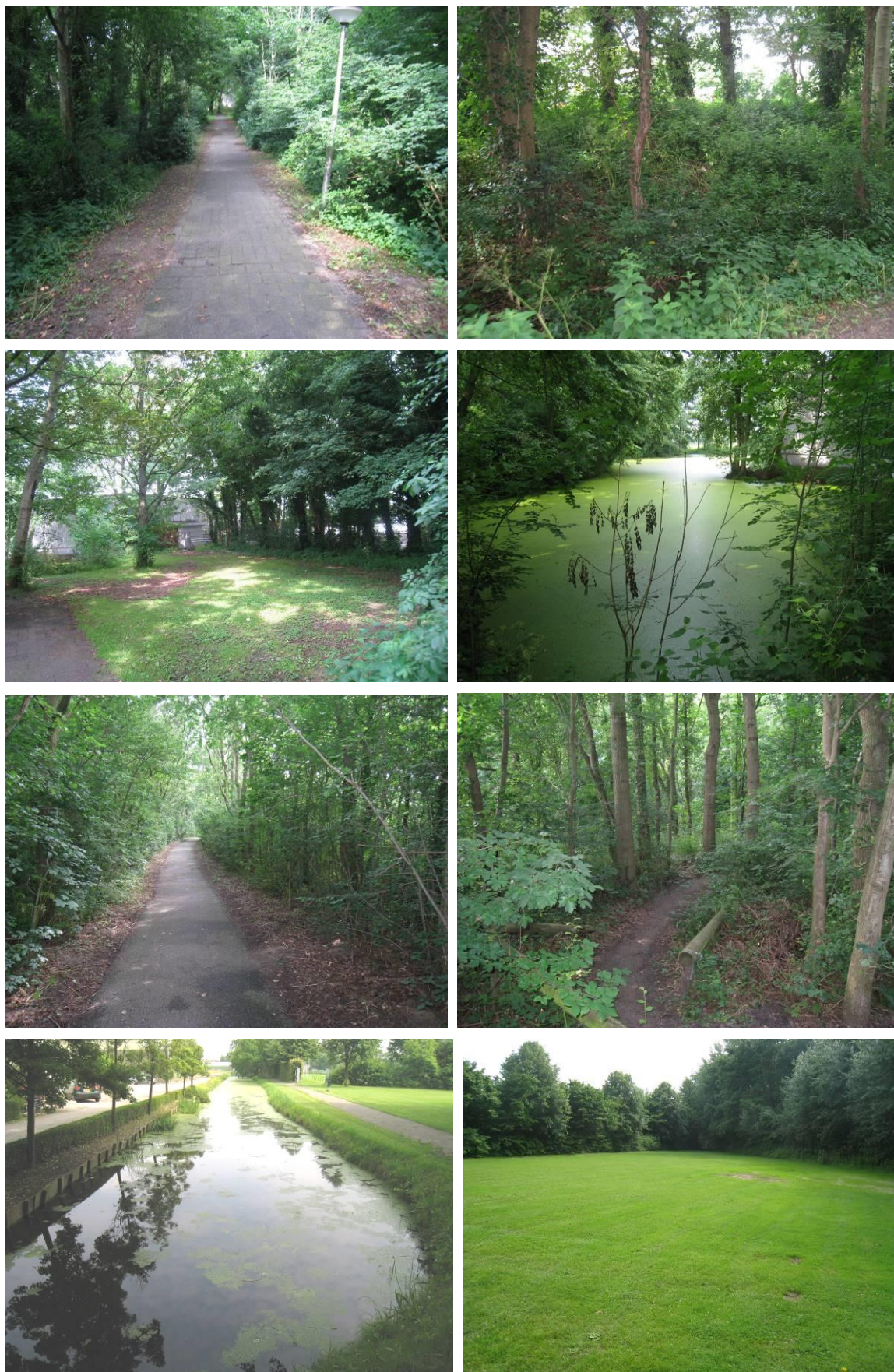
Er is het voornemen voor de intensivering van Sportcomplex de Boekhorst te Noordwijkerhout. Het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten vormt een te onderzoeken aspect omdat met de intensivering effecten kunnen gaan ontstaan op soorten die beschermd zijn via de Flora- en faunawet. Op grond hiervan heeft Rho adviseurs voor leefruimte te Rotterdam aan Adviesbureau Mertens B.V. uit Wageningen gevraagd om een verkennend veldonderzoek uit te voeren naar het voorkomen van wettelijk beschermde soorten en om bij het eventueel voorkomen hiervan, aan te geven hoe hiermee dient te worden omgegaan. In dit rapport worden de resultaten van deze verkenning gepresenteerd.

1.2 Het plangebied

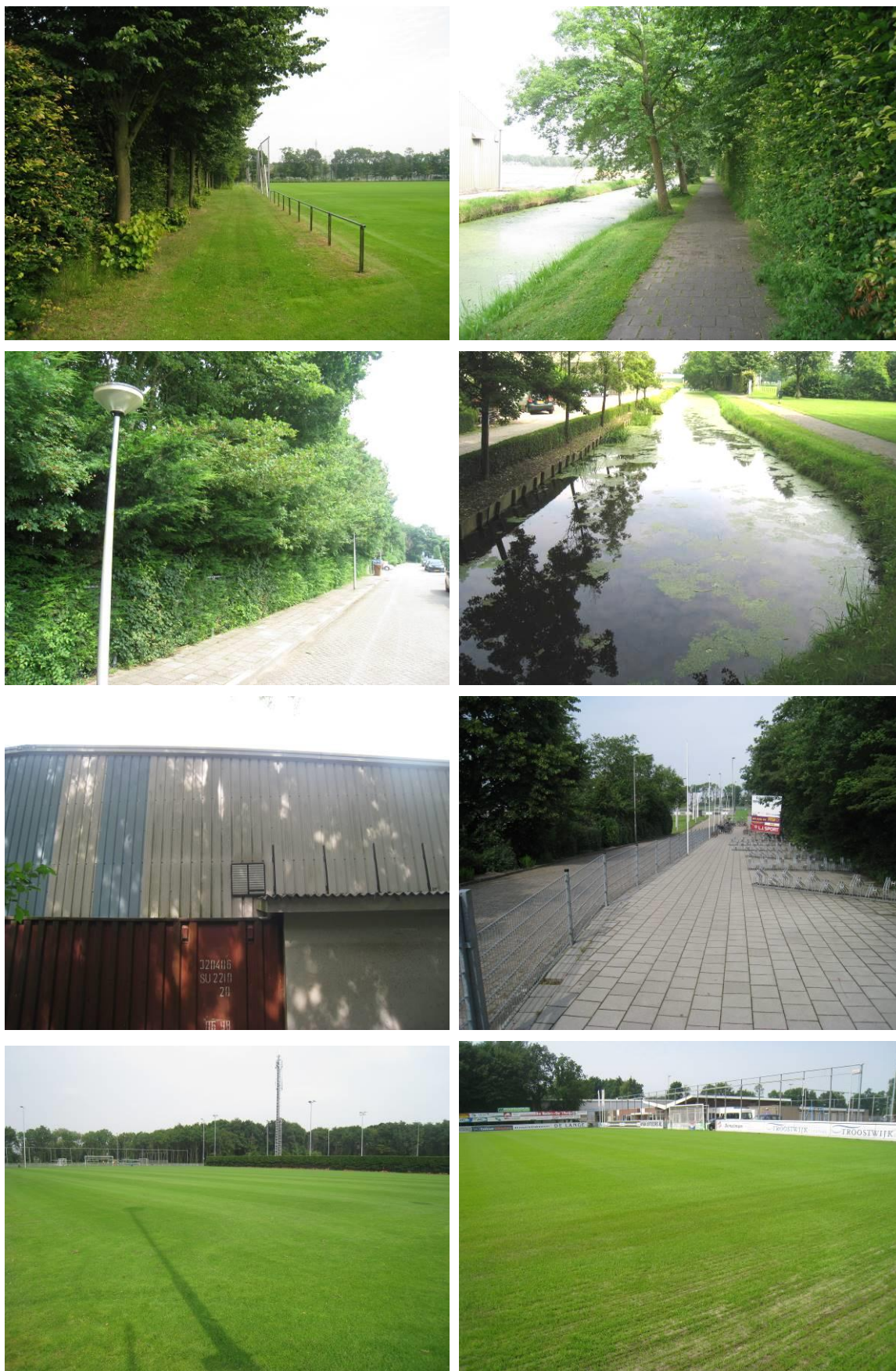
Sportcomplex de Boekhorst is gelegen in Noordwijkerhout, ten noorden van de Doctor Schaepenlaan, tussen de Langeveldeweg in het westen en de Herenweg in het oosten. De noordzijde wordt gevormd door een sloot die de grens vormt tussen het sportcomplex en het agrarisch gebied. In figuur 1 is de globale ligging en begrenzing weergegeven. In dit gebied is een voetbal- en tennisvereniging gelegen. Het Sportcomplex wordt omzoomd door hagen en bosschages. De randen van de tennisbanen zijn extra omzoomd. Centraal in het gebied is een vijver (overstort vijver) gelegen en aan de noordzijde is een natuurlijke sloot gelegen. In figuur 2 t/m 4 wordt een impressie gegeven van het plangebied.

Figuur 1. Globale ligging van Sportcomplex de Boekhorst te Noordwijkerhout.

Figuur 2. Foto-impressie van water- en groenelementen in het gebied van Sportcomplex de Boekhorst te Noordwijkerhout.

Figuur 3. Foto-impressie van lijnvormige landschapselementen (bovenste vier foto's) en van de voetbalvereniging (onderste vier foto's) in het gebied van Sportcomplex de Boekhorst te Noordwijkerhout.

Figuur 4. Foto-impressie van de tennisvereniging in het gebied van Sportcomplex de Boekhorst.

1.3 De plannen

De plannen bestaan uit de intensivering van sportcomplex de Boekhorst. Als gevolg hiervan worden de mogelijkheden onderzocht van uitbreiding en verschuiving van de velden. Tevens worden de terreinen met de daarop gelegen voorzieningen gereconstrueerd. De plannen zullen mogelijk samen gaan met een toename van (gemotoriseerd) verkeer. Als gevolg hiervan wordt ook onderzocht of een nieuwe weg gewenst is aan de noordrand van het sportcomplex. In figuur 5 wordt een impressie gegeven van de plannen.

1.4 Doelstelling van het onderzoek

De doelstelling van het onderzoek is tweeledig. Enerzijds wordt inzichtelijk gemaakt welke wettelijk beschermde natuurwaarden in het kader van de Flora- en faunawet te verwachten zijn. Anderzijds worden de consequenties van deze aanwezigheid voor de planontwikkeling weergegeven.

Gelet op de opdracht genoemd in de inleiding en de doelstelling, is het van belang dat de volgende vragen worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde planten- en diersoorten komen mogelijk voor ter plaatse van en in de directe omgeving van Sportcomplex de Boekhorst te Noordwijkerhout?
2. Welke verwachte wettelijk beschermde planten- en diersoorten ondervinden nadelen van de plansituatie?
3. Hoe dient te worden omgegaan met eventuele negatieve effecten van de plansituatie op wettelijk beschermde planten- en diersoorten?

Figuur 5. Impressie van de plansituatie Sportcomplex de Boekhorst te Noordwijkerhout.

1.5 Opbouw rapport

Na een korte uitleg over de Flora- en faunawet (hoofdstuk 2) komen achtereenvolgens aan de orde:

- De onderzoeksmethode (hoofdstuk 3).
- Een beschrijving van de aanwezigheid van beschermde soorten (hoofdstuk 4).
- Een beoordeling van de effecten op beschermde soorten (hoofdstuk 5).

In bijlage 2 wordt een overzicht gegeven van de gebruikte definities en afkortingen.

2. FLORA- EN FAUNAWET

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet zijn regels gegeven over de bescherming van de in het wild levende planten- en diersoorten, mede ter uitvoering van de soortbescherming in de Europese Richtlijnen (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn). Deze soortenbescherming van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn geïntegreerd in de Flora- en faunawet. Deze soortenbescherming houdt in dat handelingen zoals het doden, opzettelijk verontrusten, verstoren of vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen, holen, nesten, eieren van dieren en het uitgraven, plukken en vernietigen van groeiplaatsen van planten verboden zijn.

Een ruimtelijke ingreep kan gepaard gaan met negatieve effecten op planten en dieren. Om een ruimtelijk plan tot uitvoering te kunnen brengen die negatieve effecten heeft op beschermde soorten, is in een aantal gevallen een ontheffing van het Ministerie van Economische Zaken noodzakelijk. Om een dergelijke ontheffing te kunnen verkrijgen, moet aangetoond worden dat de voorgenomen ruimtelijke ingreep geen afbreuk zal doen aan de gunstige staat van instandhouding van de beschermde soorten. Qua mate van bescherming kan onderscheid worden gemaakt in de volgende drie beschermingsregimes.

Algemeen voorkomende soorten (categorie 1: lichte bescherming)

Voor algemeen voorkomende soorten zoals haas, egel, veldmuis, bruine kikker of gewone pad geldt sinds begin 2005 een algemene vrijstelling. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd als zij worden geschaad op voorwaarde dat met deze soorten goed omgegaan wordt: zij mogen niet onnodig gedood of gewond worden en activiteiten dienen buiten de kritieke periode plaats te vinden.

Minder algemeen voorkomende soorten (categorie 2: matige bescherming)

Voor soorten die minder algemeen voorkomen als eekhoorn, steenmarter, levendbarende hagedis en diverse soorten orchideeën geldt dat een ontheffing vereist blijft bij ruimtelijke ingrepen die negatieve effecten voor deze soorten hebben. Een uitzondering hierop kan gemaakt worden als wordt gewerkt volgens een door de Minister van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. In zo'n gedragscode geeft een sector of initiatiefnemer zelf aan welke gedragslijnen men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Bij het hebben van een gedragscode voor de minder algemeen voorkomende soorten is alleen nog een ontheffing nodig voor werkzaamheden die niet conform de gedragscode worden uitgevoerd.

Strikt beschermde soorten (categorie 3: strikte bescherming)

Voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan, vanwege de Vogelrichtlijn te beschermen vogelsoorten en soorten die zijn opgenomen bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (o.a. ringslang, hazelworm, boommarter, das en waterspitsmuis) geldt dat een ontheffing alleen wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat en er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

2.2 Rode lijst

De Rode lijst met bedreigde soorten is eind 2004 gepubliceerd in de Staatscourant en voor een deel in 2009 herzien. Aan de op deze lijst genoemde soorten komt bescherming toe voor zover zij vallen onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet.

Tussen de Flora- en faunawet en de Rode lijsten bestaat geen formele relatie. Alleen op basis van 'gunstige staat van instandhouding' kunnen bij beschermde Rode lijstsoorten "zwaardere" randvoorwaarden gelden ten aanzien van mitigerende en compenserende maatregelen dan voor algemene soorten. Zo zal het bij zeer algemeen voorkomende soorten die niet afnemen in aantal (geen Rode lijstsoort) relatief eenvoudig zijn om aan te tonen dat de "gunstige staat van instandhouding" niet in het geding komt. Voor soorten met een beperkt verspreidingsbeeld en die afnemen in aantal (soorten die wél op de Rode lijst staan) is een uitgebreide effectenstudie wenselijk. Voor deze soorten geldt namelijk de zorgplicht (artikel 2 van de Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Dit artikel is derhalve ook gericht op het voorkomen van doden en verwonden van algemene soorten.

3. METHODE

3.1 Aanwezige ecotopen

Op dinsdag 28 juni 2016 is een bezoek gebracht aan het plangebied en de directe omgeving van Sportcomplex de Boekhorst te Noordwijkerhout. Gedurende dit bezoek is dit plangebied en de directe omgeving beoordeeld op het mogelijk voorkomen van beschermde planten- en diersoorten aan de hand aanwezige ecotopen en sporen.

3.2 Bestaande gegevens

Er is zeer beperkt gebruik gemaakt van bestaande verspreidingsgegevens om het (potentieel) voorkomen van beschermde soorten te bepalen omdat deze via o.a. Waarneming.nl worden beheerd voor een veel groter gebied. Het Sportcomplex is daarnaast gelegen in een tweetal kilometerhokken, namelijk 93-475 en 93-476. Overige waarnemingen worden tevens bewaard voor een groot gebied, namelijk tevens op dit kilometerniveau zoals weergegeven op www.telmee.nl en op een nog groter schaalniveau in verspreidingsatlassen.

3.3 Verkennd veldonderzoek

Omdat er weinig bestaande gegevens beschikbaar en deze niet direct te herleiden zijn tot sportcomplex de Boekhorst en om toch enig inzicht te krijgen in het voorkomen van beschermde soorten is veldonderzoek uitgevoerd. Het veldonderzoek vond plaats op dinsdag 28 juni 2016 naar het voorkomen van vleermuizen, broedvogels en vissen.

Vleermuizen zijn met behulp van een batdetector worden geïnventariseerd. Vleermuizen maken namelijk ultrasone geluiden die met een batdetector kunnen worden opgevangen en vertaald in, voor de mens, hoorbaar geluid. Door interpretatie van ritme, klank en hoogte van het door het apparaat uitgezonden geluid kunnen de meeste soorten vleermuizen worden onderscheiden en op naam gebracht. Op deze manier wordt een beeld verkregen welke soorten voorkomen in en rond het Sportcomplex.

Voorafgaand aan de inventarisatie van vleermuizen is het Sportcomplex en directe omgeving geïnventariseerd op het voorkomen van vogels. Hiertoe zal zijn de vogels genoteerd die zijn waargenomen.

Tevens is het Sportcomplex en directe omgeving voorafgaand aan de inventarisatie van vleermuizen geïnventariseerd op vissen. Dit vond plaats door de bemonstering van noordelijke sloot en vijver in het gebied met een net. Hierbij worden kleine vissen gevangen die een representatief beeld geven voor de vissenfauna van deze wateren.

Omdat het veldonderzoek een éénmalig bezoek betrof, zijn de resultaten hiervan indicatief. Voor het verkrijgen van een goed beeld over het voorkomen van beschermde soorten zijn namelijk meerdere onderzoek rondten van belang.

4. RESULTAAT INVENTARISATIE EN BEOORDELING

4.1 Flora

Het plangebied van sportcomplex de Boekhorst te Noordwijkerhout bestaat voor een groot deel uit de sportvelden en de voorzieningen terreinen, inclusief bestrating. Het voorkomen van beschermde planten wordt hierin uitgesloten. De bosstroken (en in mindere mate de houtwallen) zijn natuurlijk. De bosstroken hebben een natuurlijke opbouw van strooisel-, kruid-, struik- en boomlaag. Het gevoerde beheer is ook natuurlijk. In de bosstroken zou mogelijk de licht beschermde breedbladige wespenorchis (*Epipactis helleborine*), de matig beschermde vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*) en grote keverorchis (*Neottia ovata*) voor kunnen komen. De vogelmelk komt namelijk voor op landgoederen en buitenplaatsen en op tal van oudere terreinen en zou derhalve ook kunnen groeien in de bosstroken. Voor deze licht beschermde soorten bestaat een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet. Het voorkomen van overige matig of zwaar beschermde soorten wordt op basis van regionale verspreidingsgegevens en aanwezige ecotopen uitgesloten (www.floron.nl). Op grond van bovenstaande wordt aangeraden om gericht nader onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van de grote keverorchis en de vogelmelk.

4.2 Vleermuizen

Het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen kan worden uitgesloten. In de bebouwing en bomen zijn geen geschikte gaten en openingen vastgesteld die in potentie geschikt zijn als kolonie- en/of paarplaats van gebouw- en boombewonende vleermuizen zoals de gewone dwergvleermuis en laatvlieger of de watervleermuis en rosse vleermuis.

Voor overwinteringsplaatsen is de bebouwing niet geschikt omdat de gebouwen te droog zijn en te veel aan temperatuurveranderingen onderhevig zijn. Geschikte invliegopeningen ontbreken tevens waardoor de toegang ontbreekt.

Het is mogelijk dat de lijnvormige landschapselementen worden gebruikt door vleermuizen om zich te oriënteren tussen foerageergebied en kolonieplaats. Lijnvormige landschapselementen op sportcomplex de Boekhorst zijn de houtwallen, omzoming tennisvereniging, bosranden en noordelijke watergang. Het voorkomen van vliegroutes kan derhalve niet worden uitgesloten. Deze lijnvormige landschapselementen wordt mogelijk beïnvloedt door de verplaatsingen van de velden of indirect als gevolg van licht. Negatieve effecten op vliegroutes kunnen derhalve niet op voorhand worden uitgesloten.

Het voorkomen van migratieroutes wordt uitgesloten omdat grootschalige landschapselementen zoals dijken en rivieren niet aansluiten op het plangebied van sportcomplex de Boekhorst.

Met de realisatie van de plannen zal het gebied van vorm veranderen. Het plangebied zal fungeren als foerageergebied voor bijvoorbeeld de gewone dwergvleermuis. Vleermuizen kunnen het plangebied als foerageergebied blijven gebruiken. Mogelijk worden wel de essentiële houtwallen direct of indirect negatief beïnvloedt. Negatieve effecten op de foerageermogelijkheden van vleermuizen kunnen derhalve niet op voorhand worden uitgesloten.

Gedurende het verkennd veldonderzoek zijn vier soorten vleermuizen foeragerend aangetroffen. Het betreft de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger en de watervleermuis. Hoog overvliegend is rosse vleermuis kortstondig waargenomen. Langs de noordelijke houtwal werden enkele langsvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Er kon niet worden vastgesteld of het hier om een vliegroute ging. Het voorkomen van vliegroutes kon echter ook niet worden uitgesloten. In figuur 6 worden de waarnemingen weergegeven.

4.3 Overige zoogdieren

Het is mogelijk dat ter plaatse van het plangebied de bruine rat leeft. Deze soort is niet beschermd. Verder bestaat er de mogelijkheid dat het konijn, de haas, de mol, de bosmuis, de ree, de rosse woelmuis en de bosspitsmuis voorkomen. Voor deze algemene soorten bestaat een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet. Het voorkomen van matig en zwaar beschermde soorten wordt uitgesloten. Voor de waterspitsmuis zijn de oevers van de noordelijke sloot bijvoorbeeld over onvoldoende oppervlakte begroeid om leefgebied te vormen.

4.4 Broedvogels

Gedurende het verkennd veldonderzoek op dinsdag 28 juni 2016 zijn geen geschikte (potentiële) nestlocaties in de bebouwing aangetroffen die eventueel van waarde zouden kunnen zijn voor gebouw bewonende vogels. Het ontbreekt namelijk aan geschikte gaten in de bebouwing. De enkele gaten die aanwezig zijn worden niet gebruikt door huismus en gierzwaluwen. Deze openingen zijn namelijk ongeschikt voor de huismus en gierzwaluwen. Huismus en gierzwaluw zijn ook niet vastgesteld gedurende het verkennd veldonderzoek. De daken van de tennis- en voetbalvereniging zijn ongeschikt voor vogels zoals de huismus. Op grond hiervan wordt het voorkomen van vogels in de bebouwing uitgesloten.

In de bosschages en houtwallen komen algemene broedvogels voor. Gedurende het verkennd veldonderzoek zijn de volgende vogels waargenomen: spreeuw, boerenzwaluw, gaai, roodborst, zanglijster, fitis, tjiftjaf, merel, waterhoen, meekoet, houtduif, ekster, zwarte kraai en winterkoning. In de westelijke bosstrook is een nest aanwezig van ekster en zwarte kraai. In verband met het voorkomen van algemene broedvogels is het noodzakelijk om werkzaamheden aan of in de directe omgeving van de bosschages, houtwallen en de noordelijke sloot buiten het broedseizoen uit te voeren of op een manier dat de vogels niet tot broeden komen. Op deze manier kan worden voorkomen dat verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden.

In het noordelijk kilometerhok (sportcomplex de Boekhorst en akkers) worden onder Waarneming.nl een groot aantal vermeldenswaardige vogelsoorten gemeld. Gemeld in de laatste vijf jaar zijn boerenzwaluw, nachtegaal, grote gele kwikstaart, kerkuil, holenduif, zomertortel, koekoek, bosuil, ijsvogel, groene specht, boom- en veldleeuwerik. Een aantal van deze soorten staat op de Rode lijst van bedreigde diersoorten (boerenzwaluw, gele kwikstaart, veldleeuwerik (alle criteria gevoelig), nachtegaal, kerkuil, zomertortel, koekoek, groene specht (alle criteria kwetsbaar), zijn kenmerkend voor oud bos (holenduif, bosuil) of hebben een hoge aaibaarheidsfactor (ijsvogel, boomleeuwerik, kerkuil).

In de bosschages zou een roestplaats van ransuil kunnen zitten. Een roestplaats van een ransuil is een groep ransuilen die gezamenlijk overwinterd in één of enkele bomen. De bomen in de houtwallen zijn hiertoe geschikt. In de houtwallen zou daarnaast sperwer en ransuil kunnen broeden. Sportcomplex de Boekhorst zou daarnaast kunnen worden gebruikt als foerageergebied van de kerk- en ransuil. De Flora- en faunawet ziet toe op de bescherming van gebruikte nesten en nesten die jaarrond of jaarlijks worden gebruikt; deze zijn ook buiten het broedseizoen beschermd. Sinds de zomer van 2009 heeft het bevoegd gezag inzake de Flora- en faunawet een indicatieve lijst met jaarrond beschermde vogels gepubliceerd (LNV, 2009). De verblijfplaatsen van deze vogels zijn ook buiten het broedseizoen beschermd via de Flora- en faunawet (LNV, 2009). Op deze lijst staat de sperwer, rans- en kerkuil uil als soort met vaste rust- en verblijfplaatsen. Het aantasten van nesten, direct of indirect door bijvoorbeeld vermindering van voedselgebieden, valt onder de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.

Met de realisatie en het gebruik van de plannen worden de vermeldenswaardige vogels mogelijk negatief beïnvloedt. Op grond van bovenstaande is het noodzakelijk om gericht nader onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van vermeldenswaardige (broed)vogels.

4.5 Amfibieën

Ter plaatse van het de bosschages, houtwallen en langs de sloot in het noorden komen licht beschermde soorten voor zoals de gewone pad, de bruine kikker, de grote groene kikker en de kleine watersalamander. Voor deze algemene licht beschermde soorten bestaat een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet.

De oevers van de noordelijke sloot zijn voor een deel onbegroeid en zijn het pioniersstadium niet ontgroeid. Aan de noordzijde hiervan zijn tuinbouwgronden. Op grond hiervan is sportcomplex de Boekhorst te Noordwijkerhout potentieel leefgebied voor de zwaar beschermde rugstreeppad. Deze pad komt ook voor in de omgeving van Noordwijkerhout (waarneming.nl, Cremers, & Delft, 2009).

Als gevolg van de geografische ligging is het sportcomplex geen leefgebied voor andere matig of zwaar beschermde soorten amfibieën.

4.6 Vissen

De overstort vijver in het plangebied is van zeer slechte waterkwaliteit, mede als gevolg van de geïsoleerde ligging en beschaduwde situatie. Ondanks dat konden enkele tiendoornige stekelbaarzen worden gevonden. In de noordelijke sloot zijn snoek, brasem, tiendoornige stekelbaars, rietvoorn, en snokbaars gevangen. Geen van deze soorten is bedreigd volgens de Rode lijst van bedreigde diersoorten of wettelijk beschermd. De kans hierop is ook niet groot omdat beschermde vissen zoals de kleine modderkruiper en bittervoorn nauwelijks zijn vastgesteld in de duinstrook (Nie, 1996, Struijk, ea, 2015).

4.7 Reptielen

Gezien de huidige aanwezige ecotopen (tuin) ten opzichte van de verspreiding van reptielen (zie Ravon.nl, Creemers & Delft, 2009), kan de aanwezigheid van reptielen worden uitgesloten. Het gebied is ongeschikt als leefgebied voor de zandhagedis.

4.8 Overige

Gezien de huidige aanwezige ecotopen kan de aanwezigheid van beschermde geleedpotigen en mollusken (o.a. brede geelgerande waterroofkever en zeggekorfslak) worden uitgesloten.

5. SAMENVATTENDE CONCLUSIE

Er is het voornemen voor de intensivering van Sportcomplex de Boekhorst te Noordwijkerhout. Als gevolg hiervan worden de mogelijkheden onderzocht van uitbreiding en verschuiving van de velden, reconstructie van de voorzieningenterreinen en een nieuwe weg aan de noordzijde. Deze activiteiten zouden kunnen samen gaan met effecten op beschermde planten- en diersoorten. Op grond hiervan is een verkennend veldonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde soorten.

In verband met het voorkomen van algemene broedvogels is het van belang om werkzaamheden aan of in de directe omgeving van bosschages, houtwallen en de noordelijke watergang buiten het broedseizoen uit te voeren of te werken op een manier dat vogels tot broeden komen. Er komen daarnaast algemene licht beschermde zoogdieren en amfibieën voor. Voor deze algemene soorten bestaat een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet.

Verder kan het voorkomen van en eventuele effecten op beschermde planten (grote keverorchis en vogelmelk) en amfibieën (rugstreeppad) niet worden uitgesloten. Daarnaast kan het niet worden uitgesloten dat het sportcomplex en directe omgeving van essentieel belang is als foerageer- en vlieggebied van vleermuizen. Het gebied en directe omgeving kan tot slot van belang zijn voor vermeldenswaardige vogels zoals de ransuil, sperwer en kerkuil. Het voorkomen van overige matig- of zwaar beschermde soorten wordt uitgesloten.

Tabel 1. Overzicht van de aanvullende eisen per activiteit.

	Uitbreiding en verschuiving van de velden	Reconstructie van de voorzieningenterreinen	Nieuwe weg aan de noordzijde
Planten			
Algemene soorten	Geen	Geen	Geen
grote keverorchis	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek
Vogelmelk	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek
Vleermuizen			
Verblijfplaatsen	Geen	Geen	Geen
Vliegroutes	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek
Migratieroutes	Geen	Geen	Geen
Foerageermogelijkheden	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek
Vogels			
Algemene broedvogels	Werken buiten broedseizoen	Werken buiten broedseizoen	Werken buiten broedseizoen
Ransuil	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek
Kerkuil	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek
Sperwer	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek	Aanvullend onderzoek
Amfibieën			
Algemene soorten	Geen	Geen	Geen
Rugstreeppad	Aanvullend onderzoek	Geen	Aanvullend onderzoek
Zoogdieren			
Algemene soorten	Geen	Geen	Geen

Op basis van bovenstaande analyse kan het voorkomen en negatieve effecten op planten (grote keverorchis en vogelmelk), amfibieën (rugstreeppad), vleermuizen (foerageer- en vlieggebied) en vermeldenswaardige vogels (waaronder de vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen; ransuil, sperwerk en kerkuil) niet op voorhand worden uitgesloten. Op grond hiervan is een gerichte veldinventarisatie van belang om eventuele effecten en maatregelen op een adequate manier in te kunnen schatten. Pas na afronding van deze inventarisatie kan worden bepaald op welke manier rekening gehouden moet worden met de beschermde soorten, of verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden en of ontheffing Flora- en faunawet is vereist.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Literatuur

- Bink, F.A., 1992. Ecologische Atlas van de dagvlinders van Noordwest-Europa. Schuyt en Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem.
- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., Laar. V. van, Smeenk, C., Thissen, J.B.M., 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. KNNV 1-336.
- Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Nationaal Natuurhistorisch Museum Leiden, VZZ, Nijmegen, 1-348.
- Cremers, R., Delft, J., 1999. De amfibieën en reptielen van Nederland. KNNV-Uitgeverij.
- Creemers, C.M., Delft, J., 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nijmegen, 1-476.
- EEG, 1979. Richtlijn 79/43/EEG inzake het behoud van de Vogelstand. Publicatieblad Europese Gemeenschap, nummer L. 103.
- EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.
- Gerstmeier, R., Romig, T., 1997. Zoetwatervissen van Europa, Tirion, Baarn, 1-368.
- Hustings, F., Vergeer, J.W., Eekelder, P., 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nationaal Natuurhistorisch Museum Leiden, SOVON, Beek-Upbergen, 1-584.
- Kranenbarg, J., Struijk, R.P.J.H., Schiphouwer, M., Bergsma, J., Dideren, J., Herder, J.H., 2015. De visse van Zuid-Holland. Ravon, Nijmegen.
- Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W., 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV, Utrecht, 1-260.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van ELI (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009b. Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van ELI (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2004. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 1998. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten en diersoorten (Flora en Faunawet). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 402, 1-37.
- SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse broedvogels.
- Nie, H.W. de, 1996. Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen. Media Publishing, Doetinchem, 1-151.
- Spikmans, F, Jong, T. de, 2006. Het waarnemen van zoetwatervissen, Nijmegen, 1-55.

Website

- www.ravon.nl
- www.waarneming.nl
- www.sovon.nl
- www.telmee.nl
- www.zoogdierveniging.nl

BIJLAGEN

1. BEGRIPPEN

Baltsplaats	Plaats waar een vleermuis al roepend rondvliegt in de herfst en die doorgaans wordt verdedigd tegen andere mannetjes.
Foerageergebied	Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert. Dat gebied wordt regelmatig bezocht door vleermuizen om in te foerageren en dat doorgaans meerdere foerageerplaatsen kent die langere tijd worden gebruikt.
Foerageerplaats	Plek (jachtplek) waar wordt gejaagd door vleermuizen. De plek kan in de directe omgeving van de kolonieplaats liggen maar ook kilometers verderop.
Kolonie	Groep vleermuizen (kleine groep mannetjes of meestal grotere groep vrouwtjes, soms gemengd (soorten, geslacht)) die in het voorjaar tot de herfst bijeen blijven. De groep kan zich vestigen in gebouwen (in spouwmuren of onder daklijsten e.d.) of bomen (spechtengaten, scheuren). Een groep vrouwelijke vleermuizen wordt ook wel aangeduid als een kraamkolonie. In zo'n groep worden jongen geboren en grootgebracht. Een kolonie maakt vaak gebruik van meerdere verblijfplaatsen die soms gelijktijdig worden gebruikt.
Migratieroute	Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa (zie ook vliegroute) of een route in een andere tijd; bijvoorbeeld tussen foerageerplaatsen.
Paarplaats	Territorium van territoriale mannetjes. Voor de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis is dit doorgaans te vinden in boomholten. Voor de laatvlieger en de dwergvleermuis is dit te vinden in gebouwen. Voor de watervleermuis is dit te vinden in bomen en later, tegen de winter, zijn ze te vinden in overwinteringverblijven. Het mannetje vormt een harem met meerdere vrouwtjes. De paartijd valt in de herfst (uitgezonderd de grootoorvleermuis waarbij het in april valt (vroeg voorjaar)). De hier geschetste situatie van de paring wordt in dit rapport omschreven als "herfst situatie".
Verblijfplaats	Een object (huis, boom, bunker, grot, kast en dergelijke) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag of 's winters permanent).
Vliegroute	Route die door vleermuizen elke avond wordt gebruikt om van de kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en visa versa (zie ook migratieroute). Vrouwtjes met jongen keren soms midden in de nacht terug om de jongen te zogen en gebruiken dan de route. Vliegroutes liggen over het algemeen langs lijnvormige (landschaps)elementen als bomenlanen, huizenrijen e.d. De functies zijn beschutting bij winderig en koud weer, oriëntatie in verband met de echolotatie-geluiden en het vinden van voedsel.
Voorbijvliegend	Vleermuizen die voorbijvliegen, niet via een vaste route. Het betreft meestal zwervers of trekkers.
Zwermen	Direct na het uitvliegen, naar vooral voor het invliegen bij een kolonie zwemt een deel van de kolonie rond de kolonieplaats. Zwermgedrag is derhalve een indicatie voor een eventuele kolonieplaats.
Winterverblijfplaats	Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hybernation) gaan. Deze ruimte is doorgaans donker, heeft een hoge luchtvochtigheid en temperatuurwisselingen zijn nihil.

Zomerverblijfplaats Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is. In sommige gevallen vormen bijvoorbeeld mannetjes kleine groepjes.

Postbus 367
6700 AJ Wageningen
Tel: 0317-428694
Fax: 0317-450601